

Henryk Lewandowski

Sprawozdanie z XVIII Światowego Kongresu Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego w Paryżu (5–8 IX 2006)

XVIII Światowy Kongres Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego został zorganizowany przez Sekcję Francuską Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego. Warto zatem dalszą relację o tym Kongresie poprzedzić krótką informacją o samym Stowarzyszeniu i głównych formach jego działalności.

Międzynarodowe Stowarzyszenie Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego powstało w 1958 r. Stowarzyszenie nie skupia bezpośrednio osób fizycznych; jego członkami są Sekcje Krajowe. Sekcja Polska należy do sekcji założycielskich i odgrywa znaczącą rolę. Wystarczy powiedzieć, że prof. Wacław Szubert, od 1985 r. do końca swojej aktywności zawodowej, był prezesem honorowym tego Stowarzyszenia, trzech profesorów Sekcji Polskiej było referentami generalnymi na kongresach światowych Stowarzyszenia (prof. Wacław Szubert na kongresie w Monachium w 1978 r. był referentem generalnym tematu „Kodyfikacja prawa pracy”, prof. Jan Jończyk – na kongresie w Madrycie w 1988 r. tematu „Wynalazczość pracownicza”, prof. Ta-

deusz Zieliński – na kongresie w Buenos Aires w 1997 r. tematu „Dyskryminacja w zatrudnieniu; a prof. Michał Seweryński był referentem generalnym na trzech kongresach regionalnych).

Wymownym świadectwem uznania dla Sekcji Polskiej może być także powierzenie organizacji kongresu światowego i kongresu europejskiego; oba kongresy odbyły się w Warszawie – światowy w 1970 r., a europejski w 1999 r.

Główną formą działalności Stowarzyszenia jest organizowanie kongresów, na których prezentowane są tematy ważne i aktualne, „wywołujące” przez rzeczywistość i nurtujące nie tylko środowisko specjalistów prawa pracy i zabezpieczenia społecznego. Początkowo co trzy lata organizowane były kongresy światowe, a w latach 80. zaczęto zwoływać również (między kongresami światowymi) kongresy regionalne (ściślej rzecz ujmując: kongresy kontynentalne). Warto zaznaczyć, że I Kongres Europejski odbył się w 1984 r. w Szegedzie na Węgrzech.

Przyjęto zasadę, że na kongresie (zarówno światowym, jak i europejskim) prezentowane są i stanowią przedmiot dyskusji trzy tematy: dwa z zakresu prawa pracy, a jeden z prawa zabezpieczenia społecznego. Referent generalny (czy referenci generalni, bo coraz częściej przygotowanie referatów generalnych powierza się dwóm specjalistom) dysponuje referatami krajowymi (sekcje krajowe, mimo że nie mają takiego obowiązku, starają się zapewnić raporty do każdego tematu); zakres i sposób ich wykorzystania zależy od inwencji autora referatu generalnego.

Z biegiem czasu do programów kongresów zaczęto wprowadzać dodatkowy, czwarty temat (z reguły z zakresu prawa pracy), realizowany w formie „obrad okrągłego stołu”. Już w latach 90. program każdego kongresu zawierał ten dodatkowy punkt. Dzięki takiemu rozwiązaniu, stworzono możliwość poddania pod obrady kongresu większej liczby aktualnych tematów, co wpłynęło na wzrost „merytorycznej” atrakcyjności kongresów („obrad okrągłego stołu” zawsze przyciągają uwagę uczestników).

XVIII Kongres w Paryżu zgromadził rekordową liczbę uczestników (według informacji organizatorów – około tysiąca osób z ponad

70 krajów wszystkich kontynentów): specjalistów (głównie teoretyków, ale i praktyków) w zakresie prawa pracy i zabezpieczenia społecznego. Tym razem jednak grupa Polaków nie była zbyt liczna. Ze strony polskiej w Kongresie udział wzięli: prof. T. Bińczycka-Majewska z Uniwersytetu Łódzkiego, prof. L. Florek z Uniwersytetu Warszawskiego, prof. W. Sanetra z Uniwersytetu w Białymstoku, prof. M. Seweryński z Uniwersytetu Łódzkiego, prof. H. Szurgacz z Uniwersytetu Wrocławskiego, sędzia K. Gonera z Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych, dr A. Musiał z Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, dr M. Pliszkiwicz i dr K. Rubel z Akademii Ekonomicznej w Katowicach oraz autor niniejszego tekstu.

Przedmiotem obrad były trzy tematy przedstawione przez referentów generalnych: 1) „Liberalizacja handlu a prawo pracy” (wersja francuska: *Libéralisation du commerce et droit du travail*, wersja angielska: *Trade Liberalization and the Labour Law*); 2) „Prawo pracy (indywidualne i zbiorowe) a decentralizacja produkcji” (wersja francuska: *Droit du travail [dans ses dimensions individuelles et collectives] et décentralisation productive*, wersja angielska: *Productive Decentralization and the Labour Law*); 3) „Ryzyka zawodowe: Ochrona socjalna i odpowiedzialność przedsiębiorstwa (pracodawcy)”. Nadto przedmiotem debaty przy „okrągłym stole” został temat „Przyszłość ustawy w prawie pracy”.

Tytuły pierwszego i drugiego referatu celowo podałem również w wersji francuskiej, z której pochodzi tłumaczenie na język polski, oraz w wersji angielskiej, gdyż sformułowanie w języku polskim nie wyraża dokładnie ich zawartości.

Główną myśl tematu pierwszego można sprowadzić do pytania, czy wolność handlu (wymiany), oparta na swobodzie przepływu kapitału oraz w dużej mierze na swobodzie prowadzenia działalności gospodarczej, świadczenia usług i przepływu towarów, również w skali międzynarodowej, wpływa na zmiany w prawie pracy, to znaczy powoduje jego „rozluźnienie”. Autor referatu generalnego (prof. Lance Compa ze Stanów Zjednoczonych), powołując się na referaty krajowe, podaje, że w wielu krajach formułowane są żądania ograniczenia norm

prawa pracy oraz uczynienia go bardziej elastycznym i że żądania takie są przez prawodawców wielu państw uwzględniane.

Referat drugi dotyczył restrukturyzacji. Dominującą część bardzo obszernego, bo liczącego prawie 117 stron, raportu generalnego, jego autorzy (prof. Rafaele de Luca-Tamajo i prof. Adalberto Perulli z Włoch) poświęcili restrukturyzacji przez wydzielanie z większej jednostki organizacyjnej części działalności (takie działania kryją się pod pojęciem decentralizacji). Ale obok tego przedstawiają różne ugrupowania podmiotów gospodarczych (podmioty połączone węzłem prawnym o charakterze trwałym bądź doraźnym), do których nie przystaje wiele konstrukcji tradycyjnego prawa pracy.

W referacie trzecim („ubezpieczeniowym”) prof. Ann Numhauser-Henning zaprezentowała aktualne tendencje w zakresie ochrony obejmującej prewencję i kompensatę ryzyk zawodowych (w Polsce obejmowanych ogólną nazwą ryzyka socjalnego). Temat „okrągłego stołu” uzmysłowił uczestnikom Kongresu gruntowną różnicę pomiędzy dwoma wielkimi systemami prawa: *common law* i systemem prawa ustawowego (występującego także pod nazwą *droit civil* bądź jako „system prawa kontynentalnego”). W krajach funkcjonujących według pierwszego systemu już dzisiaj ustawa nie ma większego znaczenia w regulacji stosunków pracy. Nieco inaczej pod tym względem sytuacja przedstawia się w Irlandii i Wielkiej Brytanii, gdzie wewnętrzny porządek prawny pozostaje pod wpływem prawa wspólnotowego.

Jeśli zaś chodzi o drugi, przeciwny system, to z wypowiedzi uczestników z krajów, w których on obowiązuje, zdaje się wynikać, że rola prawa stanowionego przez prawodawcę państwowego niewątpliwie osłabnie, ale nie straci ono całkowicie swej funkcji ochrony pracownika.